

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Discursus Prædicabiles, Sive Viridarium Sacrarum Concionum

Paoletti, Agostino

Coloniae, 1677

Pars Prima. Qui se humiliat exaltabitur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55660](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55660)

Phil. apud jecti gladiis hostium, his timorem, & tremorem
Bab. de incuti, eosque dat in fugam. Sic pethibentibus
Vin. de Democrito, & Theophrasto. Ethioptis seram
fr. anae quantumvis fortem aperit. Alia quæ nomen ab
fol. 102. effectu habet, ab equis calcata, ac si se viadicare
Democr. veller, clavos & soleas ferreas in detrahit. In Ata-
Theof. misia in quodam templo Nymphis dedicato
Panl. Aris lens fractur, cujus aquæ sunt frigidissima, & ta-
6 inpr. men lignum vel alud combustibile in injectum
170. n. 6. comburnit. Leo decimus annulo infertam gem-
Antiquis mam habuit, quæ luna crescente crescebat, de-
Carib. 6. crescente decrecebat. Quis majora portenta na-
163. f. 10. turæ audivit.

2. Nec opera humana arte inventa minus stu-
 penda sunt. Albertus Magnus formavit caput
 ligneum, quod instar viri verba proferebat. Prisci
 confecerunt Lucernam, quæ mille septingentis
 annis continuo arsit. Archimedes speculum in-
 venit, quod luns radiis in exercitu Romano pro-
 cul distito flammam accendebat. Et cælos, quos
 Deus fabricavit, esto natura non sint incorrupti-
 biles, tamea in monte hominum perpetuantur.
 O prodigia artis humanam capaciatem excedit.

S. Greg. 7. Sed quid sunt stupores prædicti, si comparen-
moral. tur cum miraculis gratiæ in anima ab humilitate
S. Amb. causatis? partes hujus virtutis omnes alios præ-
Luc. 6. 7. cellit. De eo dixit Gregorius: *Est origo virtutum.*
Eu. 66. Sanctus Ambrosius, *nihil excellentius humilitate.*
Luc. 6. 18. Divus Bernardus, *virtutum stabile fundamentum.*
Chryf. Eusebius Emillenus, *custos omnium virtutum.*
hom. 19. S. Joannes Chrysostomus, *bona omnia ex*
Hom. 21. *humilitate procedunt: & alibi subdit, nihil humi-*
in Epist. ad *litate potestius, petra est fortior, adamantio solidior.*
Rô. Later. Emauel Imperator, *humilitas divinum quid-*
lust. de *dam, virtutum terminus, requies, & portus sa-*
bon. c. 3. *latus.*

Et sanctus pater Augustinus ô vere beata hu-
 militas, quæ Deus hominibus peperit, vitam mor-
 talibus edidit. cælos innovavit, mundum purifica-
 vit, paradysum aperuit, hominem ab inferis libera-
 vit.

Sed ne abeamus à textu repetendo verba Chri-
 sti, qui se humilitas exaltatur. Ostendam, quàm
 sit stupenda portenta hujus virtutis, dum humi-
 les exaltat, uti hodie contigit publicano in Evan-
 gelio, de quo scripsit Eusebius Gallicanus: *Et hu-*
Gal. in *militans exaltatus est.* Interim dum ego discur-
Lyc. cap. *recedo ad infimum humilitatis descendendo, vos*
18. f. 74. *ad summam attentionis ascen-*
 dit, & incipio.

Qui se humilitas exaltatur.

Hanc parabolam à Salvatore propositam, à
 Davide diu ante prædictam, dum dicitur
 Hunc humilitas hunc exaltat, credo. Pharisæus hunc
 humilitas, publicanus exaltat. Hinc Renigius
 Antiochorensis? Hunc videlicet Judæum popu-
 lum se exaltantem, & de se præsumptum, humilitas,
 & hunc, id est, gentilem populum se humiliantem
 exaltat quod notatum est per Publicanum & Phari-
 sæum, quia publicanus se humiliavit, & exaltatus
 est? Pharisæus se exultavit, & humiliatus est, quod de-
 cit. Hunc humilitas, & hunc exaltat.

Sed depressionem superborum linguaquam, &
 exaltationem humilium, primo ex cellantibus
 pilco, dein ex novo probemus.

4. Deus trius, & unus Abrahamo Valle
 Mambie sole calidissimo circa meridiem quic-
 centi comparuit; Sanctus Patriarcha Isaac, &
 maxima comitate, ut domum suam ingrederetur
 necur, rogavit: *Domine, si invenit gratiam in oculis*
tuis, ne transieris servum tuum, Deus in vivitatem
acceptavit, & affectum Abrahami admittit, qui
credens res personæ divinas fuisse res peccato-
nos, convivium exquisitus fecit in illius. Mea-
se assident, gustant cibos, & prandio finito e-
lium ex Sara uxore in decipio coeetate Deus
promittit, Habebit filium Sara uxoris tuae. Et pr-
terea, quod eum factorus sit patrem multarum
generatiorum, & quod propter eum emanes
ationes sint benedictæ, pollicetur: Dixit, Do-
minus: num celare poterò Abraham, quæ esturum
sum cum futuro sit in gente magna: ac respos-
it: & benedictus sint in illo omnes nationes terra.

Hic sicut Preceptus, causamque cui Deus
 Abrahamum eo: favoribus, & eminentis dignum
 judicavit, indagat. Et ab eo dicitur alius humilitati
 elicitos observat, primò: *Dum adoravit in terra,*
 secundo, dum dixit: *Ponam buccellam panis tui in*
 dicat Scriptura, *quod cæli virtutem terrarum*
ratio quoque butram, & las. & postea coram
quo modo ait, buccellam panis tui rel pondet
 Angelicus: *buccellam dicit ex humilitate, & ab-*
 lentis: *Per hoc significabat omnes cibos, quos ter-*
 turus erat, sed sequitur humilitas, non satietas
 suus, sed solum nomen, ut buccellam panis humilitatis
 do alia, quasi moxica sit.
 Quia ergo Abraham, se factis, & rebus humi-
 lem præbuit, adeo exaltat, & honorat à Deo me-
 rit. *Hunc exaltat. Quis facit, verba sunt. Preceptis*

LIBER DE
 HUMILITATE
 X

Ephraim ante Manasse. Ergo humilitatem & iniquitatem Ephraim fuisse medium ad ejus exaltationem constat. Observatio est Odontis Morim: Major est nati Manasse Ephraim, dignior manio ponitur supra Ephraim, minus digna supra Manasse. Et Auctor supradictus, noitet scilicet Joannes de la Hay subjungit. Hujusmodi manes impositione cum fratri antepont, cum ei tanquam inferior debet subsistere. Deus enim gaudet ex minoribus, majores facere: sic & nunc Ephraim pro Manasse extollit.

Ion Mo- rim. in el- leg. Tilm. Ioan. de la Hay Tom. 3. in Gen. 6. 48. v. 15. n. 36.

Psal. 104.

Bell. in Pf. 104. fol. 663. col. 1. n. 17.

Lippoman.

9. Vates David de adversitatibus, quas Joseph per manus fratrum suorum, & falsae imputationis impudiciae illius feminae, quae cum in carcerem compedibus victum coniecit, loquens sic dixit: Humiliauerunt in compedibus pedes ejus. Quenam est haec phrasia loquendi? cur non potius dicit: pedes ejus ferreis vinculis oppressi sunt, vel compedibus pedes ejus straxerunt? quoniam juxta interpretationem Bellamini nil aliud vates dicit voluit. In Aegyptum postus Joseph, & accusatus fuisse criminis ab uxore Domini sui coniectus fuit in carcerem, pedes compedibus ferreis alligatus; ergo debuit dicere ligaverunt, & non humiliauerunt. Dicitur, annon Joseph ad dignitates, purpuras, praeturas, sceptrum, folia, ferta erectus fuit: hinc Propheta, ut ejus exaltationem tribueret humilitati, bene dixit: Humiliauerunt in compedibus pedes ejus. Hinc Lippomanus: Humiliatur casus adolescentis, ut exaltetur, capitur, ut regnet, patitur, ut glorificetur.

10. Quae haec quae dixi prodigia minus stupenda sunt, & exaltationes maxime ordinatae, quas gratia per humilitatem producere possit. Humilitas suos usque ad sublimitatem dirigit, donec aequetur humilibus, vel humilis eleuetur, donec fiat similis Deo.

Dum Jacob in campo circa Mesopotamiam ad domum patris rediens cubaret, Deus in forma Angeli (ita asserentibus plurimis sacris Scripturis Justino Martyre, Tetrulliano, Eusebio,

Cytillo, Theodoro, & aliis) comparuit, eum, Israhel, que excitando ad certamen provocavit: Et non moror vir luctabatur cum eo usque mane, quid cogitavit? Deus dum certamen cum Jacob ini? ubi certamen? spectus majestatis divinae? Rex ille, qui dicitur deus, cum persona vili inicit, dignitatem regali maxime innotis non attendit, Jacob, verba sunt divi Am- brosi, mansit, & luctatus est cum Deo. Sacri Scri- ptores plures causas hujus pugnae adferunt. Ergo vir, scribit nollet Pace: id est, luctabatur cum vi- ro, vel eodem pulvere respersum est cum eo. Pulvis est, nimis, & caro in hac materia item sunt; voluit ita, ut qui Deus, eum hominem, quem beneficiis non pri- vavit devincere. & superari, ut ad Deum confes- set, voluit jaculis immisis, tandem ad se restituit, suumque reddere. Cyrillus: Homo luctatus est cum Jacob, est unigenitum Dei verbum, quomodo homo, rum esset suo tempore in spacia nostra, praesens in sanctis Patribus.

Omnium opinionum hic lingue velo, & fa- lius Gregorii Nazianzenensis sensum alicui. Quo- jor est statuta: dum pugnat cum minore, dum se inclinat, & aequare se advenitio studet, victus se complectitur, pectora jungunt, humeros componunt, oculus cedit, vitibus certans, & vic- toriam ambiunt; hinc Deus cum Jacobo desol- lare voluit, nescio an dicam, ut statuta, & vitibus se iis aquaret, vel ut se Jacobo redderet mino- rem, & ille Deo superior evaderet. Hinc Chry- stostomus: Magna Dei misericordia, quae, totum hoc factum est, ut se illius humilitate dicitur. D. Gregorius Nazianzenus: Haec Jacobus. Nunc cum Deo colluctatio, quae iniqua illa erat, ut equis deo opinor humani moduli cum divina sublimitate comparatio, & contentio est.

Omnia verba hujus sancti, imo mira inordi- ta, a virtute humilitatis sanctae enata: Humili- moduli cum divina humilitate comparatio. An plus dici potest? humilis est bilax, haec quo ab una parte minus deprimatur, eo ab altera magis atollitur. Aqua, quae descendit, majorem impetu, & vigore ascendit. Hinc Juvenalis:

Ex humili magno ad fastigia rerum, Exollit. Verba Davidis dum ad Deum conversus dixit: Dominus non est exaltatum cor meum, nequa elati sunt oculi mei, ponderare volo. Dicere voluit, adeo exhorui superbia, ut semper occidens, & cor humilitate mortificaverim. Hinc

si quando mas, obscura nos pace, Estonces cobra fuerca ii resplendeco.

quod sic latine reddo: dum nobis exstingui vide- imo, vires reseruit, & magis relucet.

10. Quae haec quae dixi prodigia minus stupenda sunt, & exaltationes maxime ordinatae, quas gratia per humilitatem producere possit. Humilitas suos usque ad sublimitatem dirigit, donec aequetur humilibus, vel humilis eleuetur, donec fiat similis Deo.

Dum Jacob in campo circa Mesopotamiam ad domum patris rediens cubaret, Deus in forma Angeli (ita asserentibus plurimis sacris Scripturis Justino Martyre, Tetrulliano, Eusebio,

Ioan. de Herosco. lib. 1. Em- ble. 2. fol. 3.

Interpretatio quod 74. n. 17.

Hic Bellarminus: David autem neque cor
 altum, neque elatos oculos gerebat, sed erit humilis
 corde, & erit humilitatem oculis praeferens.
 Sed cur tot humilitatem, cum sit Rex, & ma-
 gillus, eminentiaque fieri debeat? Remigius
 Anthonodotensis in persona Davidis respondet:
 Ut conservarem humilitatem meam. Tunc fac-
 erit humilitatem? Sed quid illa praevidens, vel
 expectans? Audite certus sum animam meam
 humiliandam: sed exalta vi animam meam. O in-
 gigne ita regna, oculos deprimere, cor flectere,
 ut anima exaltetur: Cor illa oculorumque depresso
 vis erat ad exaltationem animae: quo magis humiliat
 David. Et corde respicit mundi magnalia, eo cla-
 riorum exaltationem, & magnitudinem acquirat
 anima. Excelsum erit apud Deum, ubi submissus
 fuerit, dom se dimiserit, utique ad ima caelorum ex-
 altatio pertinet.
 Sed tempus est, ut de potentis testamenti
 veteris ad stupores Novi transueamus. Prae cursor
 Joannes Baptista qualitates, & conditiones, filii
 Dei recensens sic dixit: Ipse est, qui post me veniu-
 rit, qui ante me factus est, cuius ego non sum dig-
 nus, ut solvam eius corrigiam calceamenti. Adeo
 cum eminentem sanctitate, & merito sciat, ut
 haec manus non sit digna, quae eius soleas tangat.
 Divus Marcus vero postea ad adventum Christi, &
 Joannis annuntians dixit: Et factum est in die
 illi, venit IESUS a Nazareth Galilee, & bap-
 tizatus est a Joanne in Jordane. Quae vos, qualiter
 Evangelista huius, & illius adventum referat,
 audite. Eodem momento, quo Joannes digitos
 super pedem Salvatoris indignos fateretur, il-
 lich Iesus venit: In diebus illis venit IESUS; &
 cur? ut natiuus, quae se humiliavit ad imitanda
 pedum supra caput divinum exaltaret: Et bap-
 tizatus est a Joanne. Totum id oportuit ut vati-
 cationem Evangelii, qui se humilitas exaltabitur,
 adimpleret. Id notavit divus Joannes Chryso-
 stomus: Joannes dixit non sum dignus solvere cor-
 rigiam calceamentorum eius: Et adeo amicus qua-
 si non fuisse, & manum quam esse calceamento-
 rum dicit indignam, hanc super caput suum Chri-
 stum straxit, quando ad baptismum Joannis veri-
 tem inclinavit. Verum namque est, quod dixit
 divus Bernardus: Humilitas ab imis ad alta levat.
 Divus Petrus bonam praedam piscium ce-
 rem vidit, ad quem conversus sic exclamavit: Exi
 a me Domine, quia homo peccator sum: ac si dice-
 ret, O mi Deus tot, & tam enormia mea peccata
 calcagno, ut me indignum, qui tua suar pra-
 edarii Dominicale.

sentia, tuisque favoribus afficiat, confiteat. O
 magnam humilitatem huius peccatoris! non-
 nulli Auctores Petrum tunc ad Apostolatam e-
 vectum asserunt, Petrus dicente humiliter Christo,
 exi a me quia peccator sum ego, ex hoc officium A-
 postolatus ipsi Dominus benigne commisit. Ino di-
 vus Chryostomus asserit Christum, dum vidit
 Petrum tibi ad genua latum, atque dicentem: Exi
 a me quia peccator sum, & se submittentem, ver-
 baque humilitatis proferentem cum alis prae-
 positus, & principem atque magnum Pontifi-
 cem Ecclesiae creasse: Sic etiam Petrus ait, exi
 a me Domine, quia homo peccator sum. Et prop-
 ter factus est Ecclesiae fundamentum. Nihil enim sic
 est amicum Deo, quam si quis se minimis annu-
 ret; hoc est enim caput totius Philo sophiae atque sa-
 pientiae.
 14. Audidores, emicentias Beatissimae Virginis
 a quam virtute ortum dixisse creditis? cur tot
 portenta stupenda in Maria est operatus Deus,
 ut illam pra omnibus creaturis, magis sanctam
 eligeret, supra choros Angelicos sublimaret, &
 ad maternitatem Dei, quae est maxima dignitas,
 reperiri potens exaltaret? ego ob humilitatem
 profundam tot insignes prerogativas a Deo ipsi
 communicatas credo? Et quidem Spiritus San-
 ctus illo passu Cantorum, capilli tui sicut greges
 caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad. Dif-
 ficili, & obscuro, sed mylletis gravido conceptu
 hoc voluisse persuadere mihi videtur. Quomodo
 verificentur, ascenderunt, & de monte? dicere
 potius debebat: Ascenderunt ad montem, vel de-
 scenderunt de monte. Richardus a sancto Lauren-
 tio hanc Scripturam de Maria explicat. Capilli
 eius sunt cogitationes humiles & conceptus,
 quibus de se ipsa humiliter sentiebat, ideo Ange-
 lo respondit: Ecce ancilla Domini. Capilli isti sunt
 cogitationes humiles, quae de corde veluti de capite S. Lauren-
 tiorum, & ascendant de monte Galaad, id est, de
 sublimitate perfectissimae. Illa ergo dum ad unum laudis
 humilitatis descendit, se servavit abjectionem Do-
 mini tepurans, descendit Deus, & ad maximas
 eminentias dignitatum calli, & terrae eam eve-
 xit. Bene autem, prosequitur Richardus: Ascen-
 derunt, licet descenderunt, quia huius descensus in
 oculis suis, ante oculos Domini erat quidam mag-
 nus ascensus.
 Hinc bene quadrat, quod Mattheus scribit: Marfil. 3.
 Inter omnes homines post Christum Maria fuit hu-
 millima, quia nunquam super omnes altioris as-
 cendisset, nisi mentis humilitate prius sub omnibus
 descen-

Ampigol-
 lus in sua
 Bibl. au-
 rea. c. 19.
 D. Iosue.
 Chrysof.
 hom. 3. in
 Math ap.
 Nova. in
 umbra
 Virgin.
 n. 1566.
 Cant. c. 4.
 Richard. a
 S. Lauren-
 tiorum.
 Virgini.
 Marfil. 3.
 Sent. qua.
 s. art. 3.
 descen-

PTI
 licab
 6

descendisset, eo quod vis ad ascensum sit humili-
ta.

Ipsemet Beata Virgo sanctæ Brigittæ hoc re-
velavit. *Ve quid enim ego me tantum humiliabam,
aut unde promerui tantam gratiam, nisi quia cogi-
tavi, & servi me nihil à me esse aut habere?* Et D.
Bernard. has eminentias Mariæ per humilitatem
obtentas attendens exclamavit: *O vero celestis
planta, pretiosior cunctis, sanctior universis! O vir-
te liquora vita quod solum tui dignum portare fa-
lenti fructum!* O Virgo virga sublimis, quam in
sublime cernit omni sanctum erigit, usque ad sedentem
in throno, usque ad Dominum majestatis, nos, enim
ad mirum, quoniam in altum mittit radices humi-
litate.

15. Nos non posse ad abyssum humilitatis
Virginis pervenire, & consequenter non esse pos-
sibile, quod ejus eminentias attingamus, scio;
Nihilominus illas humiliações omittere non
debemus (supposita divina gratia) quas vires
nostræ ferre possunt, quia ad minus Deus illa
gloria nos donabit, quam alias non obtine-
mus, si actus eorum humilitatis eliceremus.
Audite Scripturam. Apostoli hanc virtutem
conculcarunt, dum qualibet praelaturam ambi-
ret, & nullus subesse vellet: *Falsa est contem-
ptio inter eos, qui eorum videretur esse major, Do-
minus occasionem discensum insititendi sum-
psit, quo is non præesse, sed subesse suaderet:
Qui major est in vobis, sit sicut junior, & qui
præcesserit, sicut ministrator. Finito discursu de
humilitate, illico subiunxit: Ego dispono vobis
regnum, ut sedatis super mensam meam in regno
meo & sedatis super thronos iudicantes duodecim
tribus Israel. Deus immortalis, quæ connectio
hæc est, subjectionis cum praelatione, virtutum
cum festo, humilitatis cum gloria, vilitatis
cum regno? dicere voluit, quod quod minores
fuertat in terra, eò majores futuros in caelo Ad
hoc propositum credo dixisse Isaac presbyterum:*

*Vilipende te ipsam, & videbis gloriam Dei in te-
metipso, nam ubicunque humilitas nascitur, ibi
gloria oritur Dei, quod si habes humilitatem
per mundi, ostendit tibi Deus gloriam in corde
tuo.*

16. Poëta, & Propheta David in spiritu præ-
videns triumphum, quo filius Dei post sacro-
sanctam resurrectionem alta petiturus erat, hunc
Psalmum in ejus laudem composuit: *Dominus
est terra, &c.* Sic affirmant SS. Cyprianus,
Hieronymus, Gregorius Nyficus, Augustinus,
Leo & alii, & specialiter Vates adventum

Christi ad portas caelestes describit, & inter eos
Poëtarum profopopiam adhibens Chuldam, ad
quasi alloquetur Angelos portarum cultores per
deputatos introducit: Angeli has januas præ-
dicite, quia intrare volo: *Atollite portas principes
vestras. Quis es tu replicans Angeli, ut ad te
imperiosè mandes: an non ex his splendorebus
me cognoscitis? sum Rex gloriæ, moras ergo
non necite, sed subito aperite: Eleverunt por-
te aternales & introitit Rex gloriæ. Sed quis est
Rex gloriæ? nos nullum regem, nisi notum
Deum agnosimus, An forsitan tumor meentem
victoriarum, & famatius phœum ad has por-
tas non pervolavit? ego ille sum, qui pro bo-
mine certans hostes itygos devici, copas
peccatorum prostravi, & mortem, valot ha-
jus dexterae subjugavi, Sum dix genitrix
exercitû, & in aula paradisi oratorus vobis,
Sum ille, qui vires demonis debilitavi, & cum
in abyssum relegavi, Ne ego cunctemini: *At
tollite portas: Angeli necdum consentientes, ad
iterum quarunt, quis est iste bellator Angeli
incognitus, qui tot herosica gesta paravit, ut
portas ei telerandas necdum judicet? Quis
est iste Rex gloriæ, imo obstupescunt, ut sed
latrinus: Quod corpus terrenum supra corpus in
caeleste, & caro humana supra ipse Archæus
spiritus cum incredibili totius naturæ admiratione,
& quasi stupore confondat.**

Facite sinem, ait Christus, Domino virtu-
tum aperite, Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.
Dominus virtutum? Regia virtutum est
humilitas. Ergo Rex est humilitatis, non am-
plius cunctemini, Et en illico portas aperite.
Hinc Gregorius Nyficus: *Scelsi estis serva, &
elavistisque verâ paradisi est humilitas Regia non
nium virtutum, Illæ gloriæ, quæ ipsi fuerunt
negata tanquam grandi concessa fuerunt tibi
mili.*

17. Sed video, quod humilitas Christi non
sublimiora erebat. David in Psalmis de excelle-
ntiis hominis, & specialiter Christi loquens, sic
ait: *Minus est enim paulo minus ab Angeli. Hinc
Remig. Quia immortalis fuit, quia passibilis
ideo paulo minus, quia non necessitas mortis, cui
passibilis fuit, ut ceteri homines, qui longe in-
feriores sunt Angelis, sed propria voluntate. Sicut
et quod sit inferior. Sed S. Paulus ad Hebræos
se habet dicere contrarium asserit: *Tantum
superior Angelis affectus, quanto differetius per
nomen habetur. Quod sine comparatione
hic superior Angelis, quoad humanitatem asserit,**

ergo

ergo

ergo

ergo

ergo

ergo

ergo

ergo

ergo Davidi contradicere. Cui ergo, an Davidi, an Paulo fidem adhibeamus? utriusque; Nec enim non melior, quia minor, nec contraria sunt dicitur Apostolus & Propheeta. Ac si aperte infertur voluit eminentiam, qua Christus superavit Angelos, ab humilitate provenisse: Admirationem ergo paulo minus ab Angelis. Ex hoc conclusit S. Paulus: Tanti melior Angelis effectus, quantum differunt pra illis nomen hereditavit. D. Bernartus in S. P. Augustinus: Recte dicitur mirari paulo minus ab Angelis, sed additur illa causa, quia resurgens ascendit in caelum, gloria regnavit, & honore coronatus est; & constitutus in super opera manuum tuarum. Quandoquidem & Angelis sunt opera manuum Dei; etiam super Angelos constitutum accepimus unigenitum filium, quem minus paulo minus ab Angelis per humilitatem carnis generatis, atque passionis autem. & credimus.

Et Bernartus pro divo Paulo infert: Quandoquidem nec Apostolus tacuit hoc magnum pietatis munus, sed ait: eum qui modico, quam Angelis miratus est, videmus gloria & honore coronatum.

At. Sed quod humilitas, Deum quatenus honorum adeo sublimaris, non miror, quia humanae naturae sunt. Sed quid dicere, si id de Deo, quatenus Deo probem? nec dicatis eminentias praestitisse infirmitas, adeoque non potuisse augeri, quia omnem regulam pari exceptionem, praestantemque ostendi experientia respondeat, si Scripturae credamus. Plangens Magdalena angusta pretiosa cadaveri Salvatoris inungendo confertens ad sepulchrum perrexit, sed Angelos vestimentis albis amictos, quorum manus ad pedes, alter ad caput assedit, innotuit. Vidit duos Angelos in albis sedentes, manus ad caput, & unum ad pedes, ubi postquam fuerat corpus Iesu. Hi eam desolatam, & inchoquantem conspicientes causam huius luctus interrogarunt, Mulier quid ploras? Illa respondit, quia contra spem cadaver sui Repertoris non invenit, nec sibi constat, quomodo illud foris perierit, sit collocatum. Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum, & dum ita discurrebat cum Angelis, oculis retrospexit, & resuscitatum magistram ubi quocumque videt: Conversa est retrosum, & vidit Iesum stantem, & nesciebat quia Iesus esset. Sed si haec forma, oculis intuebatur Angelos, quomodo Dominum a tergo constitutum videre potuit? experientia hic nil verisimilitu-

dis adesse mihi suadet. Os aureum citatum a divo Thoma ait, Magdalenam vidisse, quod Angelis se moverent, & surgerent, & in genua procubissent, ut Christum adorarent. Hinc retrospexit ut videret, quem venerantur. Et vidit Iesum stantem, Mulier, quae loquebatur cum Angelis, quare non expectabat eorum responsum de hoc quod dixit, sed retrorsum convertitur: dicens, quod Christus advenit, cui Angeli reverentiam exhibentes assurreverunt, quod videns mulier admirans respexit retro, ut sciret ad quid assurrexissent. Hic illic, & a vobis interrogare cogor, an non Angeli Deum semper vident clare, & intuitivae? cur ergo ad conspectum Christi genua flexerunt? nonne est idem Deus? quare ergo ex visis mortalibus amictum conspicientes, tam profunde inclinantur? forsitanne dignior erat? dicere, quod sic, quia Deus erat, qui se ad vilicates nostrae humanitatis deprecasset; Porro dum Angelis ad sepulchrum sederent, Deum claro intuitu Pont. tom. videbant, & tamen sedebant, & cum primum Iesum accedentem vident, statim assurgunt, & figuram, h. s. ra, & motu corporis novam animi reverentiam e. 2. notantes: cur hoc an humilitas Salvatoris, & vilitas nostrae carnis Deum venerabiliorum, & gloriosiorum reddebant Angelis? ita plane.

19. Sed quatenus sublimitas in nos redundabit, si hanc sanctam virtutem amemus, cum dicat Ambrosius: Accipe argutis auribus si putas, D. Ambrosius, quod Christo profuit humilitas sua, cui ergo non form. 20. proderit, si illum exaltaverit, quem non augebit? Psal. 118. Scio S. Patrem Augustinum dicere: Humilitas D. P. Augustinus, homines sanctis Angelis similes facit. Sanctus Gregorius humilem magis exaltat, eumque Deo x. D. Gregorius, quod: Deum nisi humilis contemplari possum, qui dum se despicit, ad Dei similitudinem ascendit.

Hae doctrina cum Pontificia sit, meo calculo hanc propositionem sufficienter authenticaret, sed ego scriptura eam corroborare volo. Dum Christus supremo iudicii die reprobos damnaturus iustosque praemiaturus, ad damnatos se vertens iis crudelitatem erga pauperes exprobrabit & dicit: Quod uni ex minimis fratribus meis fecistis, mihi fecistis. Hae verba D. Matth. prima fronte implicantiam, & contradictionem pra se ferre videntur, quomodo fiet simul eos esse minimos, & fratres Christi? quomodo eminentia vilitati, infirmitas suppremitati componatur: hinc os aureum admirans ipsum Deum D. Ioan. interrogat. Quid ais? si fratres tui sunt, quomodo minimos eos appellas? Ideo respondeo in cap. 25, eos esse fratres, & idem cum Deo, quia mihi

D. Ioan. Chryso. in Careo. D. Thom. in cap. 10. Ioan. 12. 3. l. c. fol. 104 col. 1.

D. Ambrosius. Psal. 118. D. P. Augustinus. D. Gregorius. D. Matth. cap. 25. D. Ioan. Chryso. in cap. 25. D. Matth.

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

Paschaf. Ratber. in cap. 2. D. Matth. in Bibl. vet. Patrum. Tom. 9. p. 2.

mi sunt: lam video ideo fratres, quia humiles, quia abjecti. Qui tantum est humilis se similem, & fratrem Dei vocare potest. Et Paschasius Ratbertus: Minimos quoslibet eorum ideo vocat, vel quia in mundo minimi sunt estimati, vel quia apud se metipfos minimos iudicaverunt, eo quod essent in oculis suis humiles, ut apud Deum invenirentur magni, si sequerentur eum, qui dixit, Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Notetur particula, ut apud Deum invenirentur magni. Non dicit apud homines, esto hoc sufficeret, sed apud Deum. Lux ut Soli sit vicina, nec lumen perdat, sed illud augeatur, valde intensa esse debet. Et quomodo non sit magnus humilis, si ejus sublimitas cotam Deo non remittatur, sed augeatur? Et apud Deum inveniantur magni. Meo iudicio humilis non potest magis exaltari, nec humilitas prodigia majora cauare. Qui se humilitat exaltabitur. Hinc concludente Busebio Gallicano publicanus, qui adeo se humiliavit, dum nolebat oculos ad caelum levare, sed percutebatur pedes suum dicens: Deus propitius esto mihi peccatori, se humiliando exaltatus est. Et quiesco.

Eu. Gallic.

ALTERA PARS.

20. **D**eus, ut imitemur publicanum humilem, non Pharisaeum superbum vult. Doctor Angelicus super illa verba à Deo homini dicta: *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, ut sint vobis in escam.* Et dum postea subjungit, *Et cunctis animantibus terra, hominibus & bestis eadem fuisse pascua concludit.* An non homines multò nobiliores sunt bestiis? ergo Deus homini alia pascua, & ferula delicatiora concedere debuit, Causam idem Author addit: *Ratio quare voluit Deus, ut homo, & animalia cibos haberent communes, sua, quia voluit ei dare occasionem sua humilitationis, non minus superbiere, & de consideratione sua prelatationis, & dignitatis.* Et ne superbiendi ansam haberet ob nobilitatem, Cajetanus animalibus è terra formatis, hominem è luto conditam observat: *Pater differentia inter materiam animalium & materiam hominis, quia ista de terra, homo autem de pulvere terra.* Contartium fieri debuit, ut illa è fece terrena, hic è terra magis nobili formaretur, Minime: sed fiat elimo terra, quia si quandoque voluerit superbiere ex consideratione vilis materiae, qua est formatus, ansam habeat se humiliandi. *Quasi diceret, & homo,*

Gen. c. 2.

Thomas Angelicus cap. 1. Gen. v. 33.

Cajet. in 1. 2. Gen.

noli superbiere, cum principium ex quo formatus sis luto, abjectius sit principio formationis animalium. Superbia facillime gignitur, sed difficulter extinguitur, & dum se munit, & in arce vitiorum, & in meritum sua labara famosorum titulum multiplicat, in victa redditur. Superbiam quisquam meritis.

21. Sed si hominem voluit deprimere, cur eum adeo exaltat: quare ei imaginem, & similitudinem divinam indidit, cum eum ad superbiam pronum, facillimeque à vanto superbia commoveadum, videt? verum est, ait Olearius, sed ut eum in humilitate contineret, deterrere, imò luto, quod est fex terra illum composuit: *Fecit enim te è pulvere terra, sicut imaginem dedit, ut si quando Dei imago te incutiat extolleret, pulvis reprimat, humilitas electum contra venenam superbiae est.* Crenis, ad productum Deum quamlibet ut bonam appropinquasse est observandum. Idcirco dixit Moyses: *Vidit Deus, quod esset bonus, & c.* Sed homini producto non dedit illum honorem, sed tantum dicit: *Formavit Deus hominem de limo terra.* Sed si homo sit omnium creaturarum nobilissimus, & in suo genere perfectus, debebat Moyses eum laudando & celebrando dicere. Videt Deus hominem quod esset bonus. Hic quidem modernus admirandi ansam sumpsit: *Si homo ita perfectus est, cur enim alia creatura, nisi ex divino officio, novis, recentibus, precelestibus gratiis à Deo laudabatur: solus homo ex iustitia, & sanctis manibus abis illaudatus: ideo Deus cum non laudavit, ut omnem ei adimeret superbiendi occasionem.*

Et respondit: *Idcirco Deus non laudavit, ut omnem ei adimeret superbiendi occasionem.* Veritas, Deus, qui tantus est hostis superbiae, nullum intermiserit medium, quo persisteret posset homini humilitatem. Hæc sublata, ait Chryllostomus, omnia bona facile subvertuntur. *Et in malum finem convertuntur, sicut jejunium, sicut orationem, sicut elemosinam, sicut continentiam, sicut quod aliud bonum congregaveris, absque humilitate defluit, & commissa perierunt.*

Et loquitur ad propositum Publicani & Pharisæi: *Quod & Pharisæus factum fuit postquam pervenit ad ipsum veritatem, omnibus animis detestatus, quoniam bonorum matrem non habebat: vixit vapor, quò altius ascendit, eò magis ad precipitium tendit.*

22. Et si humilitas est origo virtutum, quomodo non possim dicere, quod superbia sit origo